

DE KRIJGSVROUW

GRAFHEUVELS EN HUN GEHEIMEN

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2015 albertmetselaar@home.nl

Een van de beide gerestaureerde grafheuvels bij Fluitenberg, naast de begraafplaats Zevenberg. Deze naam is een misverstand, op basis van een inschatting op een kaart. Er waren meer grafheuvels.

Bij Fluitenberg liggen twee gerestaureerde grafheuvels. Het aantal grafheuvels moet volgens archeologen oorspronkelijk minimaal 20 zijn geweest. Het ging om brandheuvels. Een dode werd op een brandstapel gelegd. Wanneer de rituelen waren uitgevoerd, werd het lichaam gecremeerd. Vervolgens werd over de as- en beenderresten een heuvel opgeworpen, als van eerbetoon en herinnering. In 1941 werden er zeven onderzocht door professor Van Giffen. Momenteel zijn er nog drie van over, bij de nieuw aangelegde begraafplaats. Twee zijn er volledig gerestaureerd. De naam van deze begraafplaats, 'Zevenberg', komt voor op topografische kaarten van 1900 en later. Dit betreft een verschrijving of onhandige lezing van kaartenmakers, die bij de Kalenberg en de Fluitenberg de Zevenberg plaatsen, zonder te beseffen waar het om ging. Vanaf 1959 is er op de topografische kaarten weer sprake van het meervoud, "Zeven Heuveltjes". De bevolking sprak steeds van

“Zeum Bargies” en de in het Nederlands vertaalde meervoudsvorm vinden we terug in de 19^e eeuwse literatuur en de kaart van 1959. De meeste brandheuvels zijn geslacht zonder onderzoek. Diverse vondsten verdwenen in het particuliere circuit, zodat een volledig overzicht niet te geven is.

Een vondst uit 1875 kent een beschrijving in het Verslag van de Commissie van Bestuur van het Drents Museum over 1875:

“De verzameling van oudheden is in 1875 vermeerderd met: Fragmenten van een groot urne van donker bruine aarde, met onregelmatige strepen bekrast, gedeeltelijk weder aaneengevoegd, en eenige overblijfselen van menschenbeenderen; gevonden in het voorjaar van 1875 in eenen tumulus in de Zevenbergen te Pesse, en door tusschenkomst van Mr. J.J. Bolman van den vinder aangekocht. Latere opgravingen in onderscheidene tumuli aldaar onder toezigt van Mrs. Boeles en Bolman gedaan, leidden tot geene resultaten. Slechts overblijfselen van verbrande menschenbeenderen en asch werden op verschillende diepten, soms in denzelfden tumulus, gevonden.”

Een van de in 1941 onderzochte heuvels bleek opvallende vondsten op te leveren. Het gaat om ijzeren voorwerpjes, stammend uit de periode 355-95 voor Christus. Ze werden nadien opnieuw onderzocht door W.A.B. van der Sanden. De spijkertjes werden aanvankelijk geïnterpreteerd als resten van een kistje, maar kunnen evengoed onderdeel zijn geweest van een schild. Gezien het aantal spijkertjes en de lengte is dat zelfs waarschijnlijker. Daarnaast is er sprake van resten van een maliënkolder. De nog aanwezige crematieresten lijken te wijzen op een overleden vrouw. Werd een van de brandheuvels van Pesse opgeworpen over de laatste stoffelijke resten van een vrouwelijke krijger? Dat is één van de interpretaties. Maar ze kan ook begraven zijn in een grafheuvel waarin ook een man zijn laatste rustplaats had gevonden. Niettemin is het beeld van een krijgsvrouw van Fluitenberg – of hoe de omgeving vroeger ook maar heette – op het netvlies blijven branden. Ook de ouderdom is bijzonder. Het is de oudste maliënkolder die in Nederland is gevonden. Het was de periode die bekend werd als de overgang tussen de Midden- en de Late IJzertijd.

De maliënkolder van Fluitenberg bestaat alleen nog uit fragmenten. Bosjes roestige ringetjes. Een wat meer aansprekend onderdeel is deze gesp, waarmee het ringharnas werd gesloten. De slechte staat van een dergelijk object is vrij normaal. Het is juist bijzonder dat er nog iets is bewaard gebleven. Reconstructies zorgen voor een beter beeld.

Een krijgsman uit de dagen dat de maliën-kolder van Fluitenberg in gebruik was.

Een vrouwelijke krijger uit die periode, zoals is opgesteld in het Colchester Castle Museum

Geschiedenis en beeldvorming rondom die geschiedenis moet door nieuwe vondsten doorlopend worden bijgesteld. In de beeldvorming rondom de oudheid is de man degene die de wapens bedient, en dat gebeurt in diverse films nogal uitbundig. In de praktijk was de manlijke krijger een tijdelijke situatie, want zowel de man als de vrouw waren hard nodig op de akkers. Zoals we een pauw herkennen aan zijn mooie veren, zal ook een mooie uitrusting indruk hebben gemaakt. Tacitus schreef over de Germanen: *“Geen openbare noch bijzondere aangelegenheid behandelen zij anders dan gewapend. Maar het wapendragen is eerst dan iemand geoorloofd, wanneer de Staat hem voor weerbaar verklaard heeft. Dan versiert in eene dingvergadering of een der hoofden of de vader of een bloedverwant de jongen man met schild en franje: dit is hun toga, dit de eerste trap der eer van de mannelijke leeftijd; tot nu toe was hij lid van het huisgezin, thans is hij lid der gemeenschap.”* In de praktijk waren schild, lans en mes algemeen, want het zwaard was een uitzondering. Dat was in de praktijk ook minder nodig. Met een goede lans is heel goed aan te vallen of te verdedigen. Iemand met een zwaard komt er niet aan voorbij. Maar dan blijft nog staan dat de wapens iets zeiden van status en incidentele momenten. Alleen in zijn graf, had iemand ze doorlopend aan zijn zijde.

Een ander bij te stellen beeld is dat van manlijk en vrouwlijk gedrag. Wapens horen in dit beeld bij mannen. De praktijk was dat er in alle tijden vrouwen zijn geweest, die ook als krijger actief waren. De krijgsvrouw van Fluitenberg is er een voorbeeld van. Een van de geheimen die de grafheuvel prijs lijkt te geven. Voor de rest zijn veel van de geheimen ook gewoon geheim gebleven. Zoals blijkt uit de hiervoor geciteerde beschrijving uit 1875, is er vaak niets over wat tot de verbeelding spreekt. Het vuur en de tijd hebben hun werk gedaan. Enig gebeente is over, en zelfs dat is nog slechts herkenbaar voor wie erin getraind is. Voor de rest kunnen we slechts gissen naar wie er gecremeerd werd, of wat hij of zij meekreeg voor de eeuwigheid.

Boudica, Jeanne d'Arc, Kenau Simonsz Hasselaar, Hannie Schaft.
Vrouwen die in hun eigen tijd voor hun eigen volk hun eigen strijd vochten.
Vrouwen die geëerd werden door de overlevers, om wat ze voor hen hadden betekend. De Vrouwe van Fluitenberg werd geëerd met een grafheuvel en een ritueel, waaruit de eerbied spreekt van de overlevers uit haar tijd.
Helaas kennen we noch haar naam, noch haar strijd.

